

Núm. 27

BUTLLETÍ INFORMATIU

Parc Natural
de Sant Llorenç
del Munt i l'Obac
2008
EDUCACIÓ AMBIENTAL

PARC NATURAL DE SANT LLORENÇ DEL MUNT I L'OBAC · CENTRE DE DOCUMENTACIÓ I EDUCACIÓ AMBIENTAL

Centre de documentació
Terrassa E-2934

Voltant pel Parc

de Sant Llorenç del Munt i l'Obac

Activitats al parc

Taller de peixos voladors
i Can Manetes

Parc Natural de St. Llorenç
del Munt i l'Obac
Atenció: arriben els bandolers!

Medi Natural

El programa escolar
Viu el Parc

El castell de Mura

Opinió

Entrevista : Sílvia Comellas

Racones del Parc

Fauna i Flora

Font del Foradat
o del Cerellot

Itineraris-joc per a petits excursionistes i circuit d'orientació del Bestiari de Pere Quart

Data: Des del 5 fins al 6 de juliol de 2008.

Lloc: El Marquet de les Roques.

Població: Sant Llorenç Savall.

Organitzador: Gest Lúdic L'Obrador.

Telèfon: 937 141 053

lobrador@lobrador.net

Accés: Pagant.

Preu: 3€.

Tipus de públic: General.

Descripció de l'activitat: Itineraris per descobrir i conèixer l'entorn del Marquet de les Roques i l'obra poètica de Pere Quart.

El relleu. Cingleres i monòlits.

Data: 07 de setembre de 2008.

Horari: D'11 a 14 h.

Lloc: Casa Nova de l'Obac.

Adreça: B-122, ctra. de Terrassa a Rellinars, km 10.

Població: Terrassa.

Organitzador: CIMA (Centre d'Interpretació del Medi Ambient, SL)

Telèfon: 937 855 461

Mòbil: 646 804 574

p.santllorenç.obac@diba.cat

Accés: Pagant.

Preu: 3€ adults, 2€ nens entre 6 i 12 anys i majors de 65 anys, 10% de descompte per a les famílies nombroses i els socis del Cercle d'Amics dels Parcs Naturals.

Tipus de públic: General.

Descripció de l'activitat: Itinerari guiat per conèixer l'origen de la formació del massís de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, les característiques de la roca que el forma i la seva evolució geològica, els agents que l'erosionen, la importància del sòl i les formes de relleu provocades per l'erosió.

El programa escolar Viu el Parc

Viu el Parc és un programa educatiu promogut per la Diputació de Barcelona amb la col·laboració de l'Ajuntament de Terrassa. L'activitat va adreçada a l'alumnat de 5è d'educació primària. Els objectius que es pretenen assolir són que els nens i nenes coneguin el patrimoni natural i cultural del massís de St. Llorenç i que aprenguin a estimar i a protegir els espais naturals. Aquesta activitat consta de dues sessions: una a l'aula i l'altra al Parc Natural. La sessió a l'aula es fa durant els mesos de març i abril, i es juga al trencaclosques Viatge per la Xarxa de Parcs Naturals i s'entrega l'àlbum Mou-te per la Xarxa de Parcs Naturals, que conté imatges dels diversos espais naturals dels parcs de Catalunya. La segona sessió, que es fa al coll d'Estenalles, és una jornada festiva per a tots els grups de 5è de les escoles que participen al programa. Es fa una fira d'activitats: jocs de reciclatge, el Racó de l'artista, joc de Paraules del Parc, i se segueix un itinerari guiat pels entorns... La jornada acaba amb un espectacle de màgia. La festa, aquest any, es va celebrar el 7 de maig.

Novetats bibliogràfiques al CDEA

Diputació de Barcelona. Memòria 2006. Parc Natural de Sant Llorenç del Munt.

Barcelona: Diputació de Barcelona, novembre de 2007. 74 p.

Memòria d'activitats de gestió del Parc Natural de St. Llorenç del Munt i l'Obac, corresponent a l'any 2006. Els apartats principals són: dades generals; àmbit geogràfic i gestió del Parc; documents de planificació i gestió del Parc; mitjans i recursos, i principals activitats dutes a terme.

Diputació de Barcelona. Fusic. Memòria Viu el Parc. Sant Llorenç del Munt i l'Obac. Primavera 2006.

Barcelona: Fusic, octubre de 2007. 253 p.

Memòria que recull tota la informació de les activitats fetes dins del programa Viu el Parc, tant les dutes a terme dins dels diferents municipis participants com en el programa escolar.

El castell de Mura

El castell de Mura o Cantacorbs està a 700 m d'altitud, al km 19,5 de la ctra de Terrassa a Talamanca, del que en resten només algunes ruïnes. Des de dalt es pot contemplar una panoràmica de la vall de Nespres, de Mura, de l'ermita i del mas de St. Lleir, situats al peu del castell. Segons la llegenda, el sr. de Cantacorbs tenia un fill molt eixelebrat que es va enamorar de la filla del sr. de la Manresana, qui de cap manera volia lliurar la filla a un jove tan irresponsable. Ferit en l'orgull, el donzell de Cantacorbs va acusar el germà de la donzella d'un crim que no havia comès. Els dos joves es van haver d'enfrontar amb les armes, sortint-ne victoriosos el donzell de Cantacorbs. El germà de la donzella va quedar deshonorat i es va haver de recloure al castell. Un dia van trobar mort enmig d'un bosc al donzell de Cantacorbs, sense que quedés rastre de qui l'havia assassinat. Com que no apareixia el culpable, de seguida es va pensar que es tractava d'una venjança del donzell de la Manresana. La justícia el va condemnar a la pena que el sr. de Cantacorbs desitgés, que va demanar que l'estimbessin des del cim de St. Jeroni, a Montserrat. Poc abans de ser llançat al buit, el donzell va dir: *Senyor de Cantacorbs, que sense raó em mateu, per dintre un mes us emplaço davant del tribunal de Déu.*

El sr. de Cantacorbs va riure de les paraules del donzell, però abans d'un mes va morir i en el tribunal de Déu va ser condemnat a les penes eternes de l'infern. Diuen, que si des de sota de St. Jeroni es fa un crit ben fort se senten mil veus que el repeteixen. Són les veus dels estimbats des del cim que, com són ànimes condemnades, no han anat ni al cel ni a l'infern i vaguen esmaperduts sota els penyals de Montserrat (Amades, 1950, 1449).

Exret del llibre Històries i llegendes de St. Llorenç del Munt i l'Obac, de Jordi Suades i David Sanz. Ed. Farell, col·lecció Popular, Llegendes, 2000.

Crèdits

Redacció: Centre de Documentació i Educació Ambiental (CDEA) · **Col·labora:** Diputació de Barcelona Àrea d'espais naturals · **Edita:** Servei de Medi Ambient i Sostenibilitat de l'Ajuntament de Terrassa · **Disseny i maquetació:** Nexa Disseny Gràfic · **Fotografies:** arxiu CDEA · **Impressió:** Impremta Dit i Fet. **Han col·laborat en la redacció d'aquest número:** Màrius Massallé i Bainat (Regidor de Medi Ambient i Sostenibilitat de l'Ajuntament de Terrassa) · Salvador Pérez (Cap del CDEA) · Anna M. López (Tècnica del CDEA) · Silvia Comellas (Responsable de la seu d'Arqueològic a les comarques de Barcelona) · Susanna Carmona (Periodista) · Personal del parc · Consell Municipal de Medi Ambient i Sostenibilitat de l'Ajuntament de Terrassa.

Ajuntament de Terrassa

Medi Ambient i Sostenibilitat

Xarxa de Parcs Naturals
Diputació de Barcelona

Impressió sobre paper reciclat

Arqueolític forma part del Programa integrat d'educació ambiental. Parla'ns de les activitats que conformen aquest programa.

Les activitats del programa tenen l'objectiu bàsic d'oferir eines per protegir i millorar el medi potenciant les actituds de respecte entre els escolars. Tenint en compte que el medi ambient i el territori es poden observar des de molts angles, el programa ofereix activitats de temàtica molt diversa. Arqueolític hi col·labora des del programa educatiu de la Mata (coll d'Estenalles), amb "Un dia a la prehistòria: la cova Simanya", una proposta pensada per conèixer, de manera experimental i participativa, com els primers humans van viure al massís, com el van aprofitar i com el van modificar.

Quins objectius us plantegeu assolir amb els més menuts?

Bàsicament, apropar-los al patrimoni i fer que se'l sentin seu. D'aquesta manera és fàcil que després el vulguin conèixer, se'n sentin orgullosos, l'expliquin als seus, i en tinguin cura i el protegeixin. Per això basem la nostra tasca didàctica en l'experimentació i la participació directa, perquè creiem que si són els protagonistes de l'activitat fixaran fàcilment els coneixements i els valors transmesos. Un altre objectiu bàsic és crear ponts entre el passat i el present, que entenguin que saber què va passar ens ajuda a entendre el que som i veiem avui, i que el que fem avui tindrà una repercussió directa en la vida dels nostres descendents.

Creus que el seguit d'activitats desenvolupades en aquest programa potencien la implantació al territori? I tant que sí, de fet és un dels objectius d'aquestes activitats. Conèixer els diferents vessants del medi en què vivim permet establir generalitats i comprendre que el nostre entorn comparteix moltes característiques amb entorns d'arreu i, alhora, descobrir singularitats que ens vinculen al nostre territori. Només s'estima el que es coneix.

Entrevista a Silvia Comellas.

Responsable de la seu d'Arqueolític a les comarques de Barcelona.

"Conèixer els diferents vessants del medi en què vivim ens permet establir generalitats i descobrir singularitats que ens vinculen al nostre territori"

Arqueolític parteix d'una vocació pedagògica i treballa des de 1992 en diferents àmbits de l'estudi i la difusió del patrimoni arqueològic i històric de Catalunya. Arqueòlegs, historiadors i biòlegs, amb una sòlida formació científica, formen l'equip i duen a terme projectes didàctics sobre prehistòria, història i medi natural com a mitjà d'apropament al passat. Aquesta feina es materialitza en tallers, demostracions, crèdits de síntesi, colònies... i gestió de parcs arqueològics.

Situats al Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i la serra de l'Obac, quina és l'activitat s'hi desenvolupa?

El programa didàctic de la Mata completa la variada oferta d'activitats de les quals, fins avui, podien gaudir els escolars a la zona del Mas de la Mata i del coll d'Estenalles. Les nostres activitats s'hi afegeixen per descobrir la dimensió històrica, cultural i patrimonial del massís. El programa presenta tres propostes temàtiques diferents: "Un massís de llegenda", una activitat matinal en la qual alumnes d'educació infantil i de cicle inicial de primària poden conèixer una de les llegendes populars més antigues del massís, la del drac de Sant Llorenç. "Un dia a la prehistòria", activitat adaptada a tots els nivells educatius per conèixer com van viure els prehistòrics al massís, visitant la cova Simanya i fent tallers d'eines i de ceràmica. I "Un dia al Mas de la Mata", per conèixer el funcionament d'un mas i les activitats industrials de muntanya, a partir de l'exemple de la Mata.

Ens pots descriure els elements prehistòrics d'aquest entorn natural i el seu estat de conservació?

El massís de Sant Llorenç del Munt i la serra de l'Obac són indrets carregats d'història, però també de prehistòria, tot i que aquesta és la gran desconeguda. Això es deu al fet que gairebé no s'hi han dut a terme treballs sistemàtics de recerca arqueològica.

Els pocs que s'hi han endegat daten de principis del segle XX, del temps en què encara no hi havia arqueòlegs; només a la cova del Frare es va excavar als anys 80 amb metodologia arqueològica moderna. Això fa que els únics elements prehistòrics que s'han localitzat siguin els més evidents: les cavitats que van ser ocupades pels grups ramaders de la prehistòria, els més antics d'ara fa uns 6.000 anys. La majoria de coves i avencs que avui podem visitar segurament van ser ocupats pels nostres avantpassats prehistòrics, però en la major part dels casos haurem de fer servir la imaginació perquè malauradament la ciència encara no hi ha arribat.

La cova Simanya és un espai d'interès arqueològic?

La cova és un dels elements patrimonials de primer ordre del massís. Pels volts dels anys 30 un grup del Centre Excursionista de Terrassa hi va trobar fragments de ceràmiques neolítiques. No s'hi han fet més treballs arqueològics, però aquestes troballes i les magnífiques condicions d'habitabilitat de la cova la fan un lloc d'indubtable interès arqueològic. Visitar-la, a més de transportar-nos en el temps i de fer-nos veure com l'aigua ha anat modelant el paisatge del massís, i ens fa viure una experiència emocionant i divertida.

Com valors els camps de treball organitzats en entorns naturals, creus que és una bona eina d'introducció a la pedagogia històrica i mediambiental? Crec que s'haurien de fer més camps de treball en entorns naturals. Si estan ben dirigits i parteixen d'un projecte didàctic ferm són una eina excel·lent per conèixer de primera mà el territori. Segons el meu parer, el més positiu és que els participants se sentin involucrats en projectes de recuperació i conservació del patrimoni natural i cultural. Si hi treballes de manera voluntària t'ho fas teu, i tothom s'estima allò que és seu, no?

De quin equip humà disposa Arqueolític?

Arqueolític està format bàsicament per arqueòlegs; de fet els seus dos directors, la Montse Buch i en Toni Palomo, ho són. Quan vam començar, fa més de 15 anys, les nostres activitats giraven al voltant de l'arqueologia i la prehistòria però, amb el temps, les temàtiques amb les quals treballem i els llocs on treballem s'han diversificat i ampliat, i nous especialistes s'han incorporat al nostre equip. Avui a Arqueolític hi treballa un nombros grup d'arqueòlegs, d'historiadors, de biòlegs i d'artesans, tots ells amb diferents formacions en pedagogia.

Racones del Parc

Fauna. Toixó

(*Meles meles* Linnaeus, 1758)

Família: Mustelidae

Gènere: Meles

Espècie: *M. meles*

Té el cos gros i massís, el coll curt i gruixut i el cap allargat, acabat en un musell punxegut.

Els ulls i les orelles són petits, i les extremitats i la cua són relativament curtes.

Les potes tenen unes ungles molt fortes que li serveixen per cavar.

El pèl és fort i llarg, de color grisós clar al dors i gairebé negre al ventre. Les potes també són negres, i la cua i les orelles, blanques. Dues bandes negres que neixen a cada costat del musell ressegueixen el cap longitudinalment a banda i banda i engloben els ulls i les orelles. Dimensions corporals (cap i cos): entre 57 i 79 cm. Cua: entre 13 i 18,5 cm. Pes: entre 7 i 15 kg.

El seu hàbitat són els boscos principalment de fulla caduca, però també els espais oberts propers al bosc on pugui trobar un amagatall, i sempre que el terreny sigui prou tou per excavar-hi.

S'adapta bé als hàbitats alterats per l'home, i fins i tot pot construir els caus a prop de les grans ciutats.

Excava un cau, la teixonera, que consta d'un gran nombre de túnels i cambres.

Pot viure sol o en grups petits. Els grups més nombrosos, de fins a una dotzena d'individus, són formats per diverses femelles i les seves cries.

És un animal nocturn, però també se'l pot veure actiu al crepuscle.

Diposita les dejeccions en uns forats que excava al sòl, d'uns 20 cm de diàmetre i de 5 a 10 cm de profunditat, les latrines, que després no tapa. Les latrines més allunyades de les teixoneres serveixen per marcar el territori. Les petjades marquen la planta del peu, els cinc dits i les ungles, que a les potes anteriors són molt llargues, d'aprox. 1 cm.

Flora. Aranyosa

(*Ophrys sphegodes* Mill. 1768)

Família: Orchidaceae

Gènere: *Ophrys* L. 1753

Espècie: *Ophrys sphegodes* Mill.

L'aranyosa és una planta terrestre que té un tubercle subterrani, globular i petit, del qual surt una tija recta, senzilla i sense ramificacions d'uns 30 cm. Poden tenir 3 o 4 fulles en roseta basal.

La inflorescència és en espiga laxa de 4 a 6 flors, de mida més aviat gran. Són alternes i mai s'obren alhora.

Les flors tenen un label de gran mida, ovalat, de color bru o porpra fosc, com de vellut, amb dues prominències laterals poc marcades i envoltat per una franja pilosa. El lòbul intermedi és més gran que els laterals i la màcula o escut, de color blau grisós lluent, té forma d'H o de lletra pi grega.

L'ovari és cilíndric i poc retort. És una espècie pròpia de terrenys baixos, i es troba en indrets herbosos, garrigues i vores de camins, sobre sòl calcari o lleugerament àcid.

Aquesta espècie inclou nombroses varietats i subespècies no sempre ben definides. Les més freqüents són l'araneola, la litigiosa, l'atrata i la garganica, totes molt semblants.

El període de floració està entre març i juny.

Cada planta té el seu propi insecte pol·linitzador i depèn completament d'aquesta espècie pol·linitzadora per a la seva supervivència. Només un 10% de la població *Ophrys* arriba a ser pol·linitzada. Això és suficient per preservar tota la població, ja que cada flor fertilitzada produeix 12.000 diminutes llavors.

El seu nom, *Ophrys*, ve de la paraula grega "ophrys" que vol dir cella, fent esment a l'alta consideració que es té envers aquest gènere. I també del grec "sphegodes", que vol dir "similar a una vespa", en referència al seu label.

Activitat dins la XII Setmana del Medi Ambient a Terrassa

Una seixantena de ciutadans i ciutadanes de Terrassa van visitar el Marquet de les Roques, passant per la residència, la font del Llor, i els més petits van fer tallers i un itinerari.

Una sortida molt interessant i profitosa!

Font del Foradat o del Cellerot

Bonica i abundosa font sobre el Formatget, situada dins una balma de degotalls.

Continuant el camí de la font del Formatget, trobarem un camí que arriba a un torrent. El deixem i continuem cap amunt fins que arribem a la segona feixa de mà esquerra, on seguirem un camí que entra en un antic hort que no està conreat. A poques passes, trobarem la bassa i la balma on hi ha la font voltada de falgueres.

Extret del llibre 70 fonts de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, E. Grau i F. Vancells, El Cau Ple de Lletres Editorial, Terrassa, 1997.

Sí estàs interessat en rebre aquest butlletí posa't en contacte amb el CDEA, c. Cisterna, 39 baixos 2a · 08221 Terrassa · tel. 93 780 89 00 · cdea@terrassa.cat

Ajuntament de Terrassa

Medi Ambient i Sostenibilitat

www.mediambient.terrassa.cat